

Meddelandeblad

Nr 4/2026

Aktivitetskrav och krav på läkarintyg inom ekonomiskt bistånd

Den 1 juli 2026 infördes nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2025:400), SoL, om aktivitetskrav för vissa personer som får försörjningsstöd och om läkarintyg när sjukdom åberopas som skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande eller delta i en anvisad aktivitet, praktik eller kompetenshöjande insats.

Aktivitetskravet innebär att socialnämnden som huvudregel ska begära att den som har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader deltar i aktiviteter. Aktiviteterna ska vara meningsfulla, utvecklande och syfta till att den enskilde närmar sig arbetsmarknaden och egen försörjning.

De nya reglerna om läkarintyg innebär att den som på grund av sjukdom inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande ska styrka detta genom läkarintyg, om sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd. Läkarintyg krävs också när en person på grund av sjukdom avböjer att delta i en anvisad aktivitet, praktik eller kompetenshöjande insats. Vid utebliven närvaro krävs läkarintyg när sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd.

Den 1 januari 2027 införs även att socialnämnden får begära att en enskild som får försörjningsstöd och som på grund av sjukdom inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Vid samma tidpunkt införs även nya regler kring samordnad individuell plan.

Slutligen, den 1 juli 2027, införs även regler om att inspektionen för vård och omsorg (IVO) får möjlighet att fatta sanktionsbeslut vid systematiska brister av kommuners genomförande av aktivitetskravet.

Innehållet har hämtats både från propositionen 2025/26:201 *Reformerat försörjningsstöd - bidragstak och ökade möjligheter till arbete*, samt proposition 2025/26:207 *Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd*.

Innehåll

Aktivitetskrav och krav på läkarintyg inom ekonomiskt bistånd

.....1

Bakgrund och syfte med bestämmelserna3

Aktivitetskravet3

Vilka omfattas av aktivitetskravet – och vilka gör det inte? 5

Omfattning och anpassning av aktivitetskravet..... 6

Socialnämndens ansvar att tillhandahålla aktiviteter 8

Individuell plan 9

Uppehåll i aktiviteter 9

Arbetslivsinriktad rehabilitering 10

Vem ska tillhandahålla rehabilitering? 10

Konsekvenser av att inte delta i aktiviteter 11

Om eller när ett aktivitetskrav kan överklagas 12

Vad ska socialnämnden redovisa och rapportera till IVO? 12

IVO:s möjlighet att besluta om sanktionsavgift 13

Samordnad individuell plan..... 14

Informationsöverföring mellan socialnämnden och Arbetsförmedlingen
..... 15

Arbetslöshetsersättning och andra individersättningar 15

Arbetsmiljö och försäkringsskydd 16

Kravet på läkarintyg..... 17

Läkarintyg och kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande 17

Läkarintyg när sjukdom åberopas som skäl att inte delta i aktivitet,
praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet..... 18

Avböja respektive utebli..... 18

Gemensamma regler om läkarintyg 19

Oförändrad definition av "godtagbara skäl" 19

Läkaren bedömer om läkarintyg ska utfärdas 19

Inga nya formkrav på läkarintyg 20

Varför sju dagar? 20

Särskilda skäl att kräva intyg tidigare 21

Undantag från intyg när det är "uppenbart obehövt" 21

Bakgrund och syfte med bestämmelserna

Den 1 juli 2026 trädde nya bestämmelser i kraft i SoL, som rör krav på aktivitet för mottagare av försörjningsstöd och krav på läkarintyg vid sjukdom (se nedan under rubriken *Kravet på läkarintyg*). Syftet med aktivitetskravet är att tydliggöra den enskildes skyldighet att delta i aktiviteter som är till för att den enskilde ska närma sig arbetsmarknaden medan syftet med kravet på läkarintyg är att skapa bättre underlag för bedömning av arbets- och aktivitetsförmåga genom medicinska intyg.¹

Aktivitetskravet

12 kap. 4 a § första stycket SoL

Om en enskild har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader, ska socialnämnden begära att han eller hon ska delta i sådana aktiviteter som anges i 6 a § (aktivitetskrav).

Ett nytt aktivitetskrav införs i 12 kap. SoL. Kravet syftar både till att bryta passivitet och utanförskap och till att göra tillämpningen av kravställning vid försörjningsstöd mer enhetlig i landet.²

Det krävs inte att det är fråga om tre sammanhängande hela kalendermånader, vilket innebär att en person som får försörjningsstöd sedan exempelvis den 15 februari ska omfattas av ett aktivitetskrav från och med den 15 maj.³ Tid då den enskilde har haft försörjningsstöd i en annan kommun ska räknas med vid bedömningen, och det är socialnämnden som ska utreda detta, med den enskildes medverkan.⁴ Om perioden med försörjningsstöd avbryts, exempelvis på grund av att den enskilde får tillfälliga inkomster, kan inget aktivitetskrav ställas under avbrottet. Om den enskilde sedan får försörjningsstöd på nytt i tre sammanhängande månader kan aktivitetskravet bli aktuellt igen.⁵

Utöver kravet enligt 12 kap. 4 a § SoL får socialnämnden enligt 12 kap. 4 d § SoL begära att en enskild deltar i aktiviteter även innan han eller hon har fått försörjningsstöd under tre sammanhängande månader. Ett sådant aktivitetskrav får avse en kortare tid än vad som följer av huvudregeln i 12 kap. 4 b § SoL.⁶ I propositionen nämns som exempel att krav kan vara

¹ Se prop. 2025/26:201 avsnitt 8 samt prop. 2025/26:207 avsnitt 5–6.

² Se prop. 2025/26:207 s. 19–20.

³ Prop. 2025/26:207 s. 90.

⁴ Prop. 2025/26:207 s. 90.

⁵ Prop. 2025/26:207 s. 90.

⁶ Prop. 2025/26:207 s. 94.

motiverat vid återkommande ansökningar om försörjningsstöd eller när nämnden vill kontrollera att rätt till stöd verkligen föreligger.⁷

Aktivitetskravet är ett komplement till andra insatser och är sekundärt i förhållande till pågående praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Deltagande i sådan verksamhet ska inte avbrytas på grund av aktivitetskravet.⁸ Omfattningen av aktivitetskravet ska även anpassas utifrån flera olika faktorer inklusive deltidssysselsättning, se nedan under *omfattning och anpassning av aktivitetskravet*.

Övergångsbestämmelser för aktivitetskravet

Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2026, men enligt övergångsbestämmelserna ska skyldigheten att begära att den enskilde deltar i aktiviteter enligt 12 kap. 4 a § SoL första gången tillämpas för försörjningsstöd som avser oktober 2026.⁹ Det innebär att möjligheten att ställa aktivitetskrav finns från ikraftträdandet, men att skyldigheten att göra det knyts till försörjningsstöd för oktober 2026 och framåt.¹⁰

⁷ Se Prop. 2025/26:207 s.36.

⁸ Se Prop. 2025/26:207 s. 26–27.

⁹ Se Prop. 2025/26:207 s.71–72.

¹⁰ Se Prop. 2025/26:207 s.72.

Vilka omfattas av aktivitetskravet – och vilka gör det inte?

12 kap. 4 a § andra stycket SoL

Aktivitetskravet får inte ställas på den som

1. är under 18 år,
2. är 18–20 år och genomgår studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning,
3. har sysselsättning på heltid i form av
 - a) anställning,
 - b) arbetsmarknadspolitiskt program,
 - c) kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, motsvarande utbildning vid folkhögskola eller en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, eller
 - d) andra statliga, kommunala eller regionala insatser,
4. har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a- 10 d §§ socialförsäkringsbalken,
5. har sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall, i den omfattning som han eller hon har sådan förmån, eller
6. är ledig enligt föräldraledighetslagen (1995:584) med ett barn som inte har fyllt ett år.

Som huvudregel omfattar aktivitetskravet alla vuxna mottagare av försörjningsstöd.¹¹ I 12 kap. 4 a § andra stycket SoL nämns flera grupper som uttryckligen undantas från aktivitetskravet.

Barn som är under 18 år omfattas i regel av sina föräldrars ansökan och är inte själva parter i ärendet. För att säkerställa att inte heller de fall där barn själva ansöker om försörjningsstöd omfattas av aktivitetskravet anges uttryckligen att den som är under 18 år ska undantas.¹² Skolungdomar från 18–20 år som går i grundskola, gymnasieskola eller jämförlig grundutbildning undantas för att inte riskera att de avbryter studier för att uppfylla ett aktivitetskrav.¹³

¹¹ 12 kap. 4 a § första stycket SoL, se även prop. 2025/26:207 s. 30.

¹² Se prop. 2025/26:207 s. 30.

¹³ Se prop. 2025/26:207 s.30.

Personer med heltidssysselsättning i form av arbete, arbetsmarknadspolitiska program, SFI eller andra offentliga insatser ska anses uppfylla kravet på aktivitet och omfattas därför inte av aktivitetskravet. En utgångspunkt är att heltid motsvarar 40 timmars arbetsvecka, men det finns många situationer där även ett lägre antal timmar kan anses utgöra heltid. En person som har ett heltidsarbete på en arbetsplats där heltid enligt kollektivavtal understiger 40 timmar per vecka bör fortfarande anses vara sysselsatt på heltid.¹⁴

Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program på heltid anses också uppfylla kravet. För dem som är i program på deltid, och där Arbetsförmedlingen bedömer att programmet inte upptar hela arbetstiden, kan aktivitetskrav däremot ställas för återstående tid.¹⁵ Vissa insatser kan vara olämpliga att kombinera med kommunalt aktivitetskrav.¹⁶ I 12 kap. 4 § socialtjänstförordningen (2025:468) anges att aktivitetskrav inte får ställas på den som är anvisad att delta på deltid i det arbetsmarknadspolitiska programmet förmedlingsinsatser enligt förordningen (2022:812) om förmedlingsinsatser.

Den som får vissa socialförsäkringsförmåner (sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning med flera) undantas från aktivitetskravet i den omfattning som ersättningen är beviljad.¹⁷ I propositionen anges dock att sjukskrivna utan sådana förmåner, exempelvis personer utan sjukpenninggrundande inkomst, bör omfattas av aktivitetskravet och kunna få insatser anpassade till deras förmåga, då de ofta befinner sig i ett långvarigt utanförskap.¹⁸

Föräldrar som är lediga enligt föräldraledighetslagen (1995:584) med ett barn under ett år undantas, oavsett i vilken omfattning föräldrapenning tas ut.¹⁹ Föräldrar som inte omfattas av föräldraledighetslagen, men har barn under ett år, ska få en anpassning av aktivitetskravet med hänsyn till möjligheten till barntillsyn (se nedan om 12 kap. 4 c § SoL).²⁰

Omfattning och anpassning av aktivitetskravet

Aktivitetskravets omfattning regleras i 12 kap. 4 b–4 c §§ SoL. Enligt 4 b § SoL ska aktivitetskravet gälla den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Tiden får dock inte överstiga 40 timmar per vecka. Om kravet ställs enligt 12 kap. 4 d § SoL får tidsomfattningen vara lägre.

¹⁴ Prop. 2025/26:207 s. 91.

¹⁵ Se prop. 2025/26:207 s. 91

¹⁶ Se prop. 2025/26:207 s. 37.

¹⁷ Prop. 2025/26:207 s. 91.

¹⁸ Se prop. 2025/26:207 s. 33–34 och s. 39–41.

¹⁹ Prop. 2025/26:207 s. 91.

²⁰ Se Prop. 2025/26:207 s. 34–35 och s 42–44.

Socialnämnden ska göra en självständig bedömning av den enskildes förmåga i förhållande till de aktiviteter som erbjuds. Det betonas i propositionen att begreppet ”förmåga” är avsiktligt valt i stället för ”arbetsförmåga” för att undvika direkt koppling till andra regelverk.²¹

Den tid som aktivitetskravet avser ska därefter minskas och anpassas med hänsyn till tre faktorer: deltidssysselsättning, skyldigheten att söka arbete och övriga skyldigheter.²² Deltidssysselsättning som ska beaktas är den som motsvarar de heltidssysselsättningar som undantar från aktivitetskravet, dvs. ²³deltid i anställning, arbetsmarknadspolitiskt program, SFI eller annan godkänd utbildning samt andra statliga, kommunala eller regionala insatser.

Den enskildes skyldighet att söka arbete, både enligt 12 kap. 3 § SoL och enligt arbetslöshetsförsäkringen, ska också beaktas. Socialnämnden ska reservera tid för arbetssökande i aktivitetsplaneringen, vilket även ska framgå av den individuella planen (se nedan under rubriken *Individuell plan och dokumentation*).²⁴

Som ”övriga skyldigheter” nämns särskilt vårdnadsansvaret enligt föräldrabalken, dvs. barnets behov av omvårdnad, trygghet och tillsyn, men också skyldigheter kopplade till kriminalvård, till exempel skyddstillsyn eller verkställighet med elektronisk övervakning.²⁵

Utöver dessa anpassningar ska aktivitetskravet enligt 12 kap. 4 b § tredje stycket SoL minskas med tio timmar per vecka om den enskilde i sitt hushåll har barn som är under åtta år eller som är äldre men ännu inte har avslutat sitt första skolår (fram till införandet av tioårig grundskola, så från och med 2028 andra skolåret i grundskolan).²⁶ Det måste inte vara den enskildes egna barn; enligt bestämmelsen räcker det att barnet ingår i hushållet.

Enligt 12 kap. 4 c § SoL ska aktivitetskravet, när den enskilde har barn i sitt hushåll, anpassas till möjligheten att ha tillsyn över barnet. Vid bedömningen ska socialnämnden beakta i vilken omfattning kommunen erbjuder förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Det innebär att aktivitet inte kan krävas under tider då kommunen inte erbjuder barntillsyn, om inte den enskilde kan ordna tillsyn på annat sätt.

²¹ Med andra regelverk avses exempelvis socialförsäkrings- och arbetsmarknadspolitiska regelverk, där arbetsförmågan bedöms utifrån andra kriterier och i förhållande till andra krav. Socialnämndens bedömning inom aktivitetskravet ska däremot avse den enskildes förmåga att delta i de aktiviteter som nämnden tillhandahåller och ska därför inte likställas med en bedömning av arbetsförmåga, se Prop. 2025/26:207 s. 39 och s. 92.

²² 12 kap 4 b § andra stycket SoL

²³ 12 kap 4 b § andra stycket 1 p. SoL

²⁴ Se Prop. 2025/26:207 s. 45 och s. 94.

²⁵ Se Prop. 2025/26:207 s. 41–42.

²⁶ Se Prop. 2025/26:207 s. 8, s.43–44 och s. 93.

Socialnämndens ansvar att tillhandahålla aktiviteter

12 kap. 6 a § SoL

Socialnämnden ansvarar för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för personer som får försörjningsstöd.

Med aktiviteter enligt första stycket avses sådana som

1. syftar till att motivera den enskilde eller öka hans eller hennes förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,
2. syftar till att förbättra den enskildes språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,
3. syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att söka arbete, eller
4. är arbetsplatsförlagda.

Aktivitetserna ska vara utformade på ett sådant sätt att den som deltar är oförhindrad att ta ett arbete, kan stå till arbetsmarknadens förfogande och sköta sitt arbetssökande på det sätt som krävs för att ha rätt till arbetslöshetsersättning.

Enligt 12 kap. 6 a § SoL är socialnämnden skyldig att ansvara för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för personer som får försörjningsstöd. Aktiviteterna ska vara utvecklande och syfta till att föra biståndsmottagare närmare arbetsmarknaden och egen försörjning.²⁷

Socialnämnden kan inte nöja sig med att hänvisa till insatser som tillhandahålls av andra huvudmän, utan ska ansvara för att det finns tillgång till aktiviteter inom ramen för aktivitetskravet. Aktiviteterna kan dock tillhandahållas genom avtal med andra utförare, exempelvis andra kommuner, regioner eller privata aktörer.²⁸

För de arbetsplatsförlagda aktiviteterna betonas att dessa ska vara meningsfulla och inte enbart sysselsätta deltagaren. De ska stärka kompetens och färdigheter utan att tränga undan ordinarie personal.²⁹ Det föreslås att aktiviteter kan förläggas på olika typer av arbetsplatser, inklusive

²⁷ Se prop. 2025/26:207 s. 22–24.

²⁸ Se prop. 2025/26:207 s. 96.

²⁹ Se prop. 2025/26:207 s. 24–25.

civilsamhällesorganisationer, kommunala bolag, statliga myndigheter och privata företag, under förutsättning att EU:s statsstödsregler och konkurrenslagstiftningen beaktas.³⁰

I bestämmelsens förarbeten beskrivs att det är angeläget att kommunerna ställer höga krav på verksamheterna och har regelbunden kontakt med såväl utförare som biståndsmottagare för att både följa upp att aktiviteterna fortlöper som planerat och för att fånga tecken på eventuella oegentligheter.³¹

Individuell plan

12 kap. 4 e § SoL

När socialnämnden ställer aktivitetskrav på en enskild ska nämnden upprätta en individuell plan för aktiviteterna. Av planen ska det dessutom framgå vilken tid som har avsatts för den enskilde att söka arbete.

Den individuella planen ska tydliggöra vilka aktiviteter den enskilde ska delta i, hur de förhåller sig till andra insatser, till exempel från Arbetsförmedlingen, och hur de är anpassade till den enskildes förutsättningar.³² Det framhålls att det av planen särskilt ska framgå vilken tid som avsatts för arbetssökande och att den enskilde kan involveras i framtagandet av planen.³³

Den individuella planen och övriga uppgifter om den enskildes deltagande i aktiviteter, exempelvis underlag för beslut om nedsättning eller nekande av försörjningsstöd, och bedömningar i ärendet dokumenteras inom ramen för socialtjänstens ordinarie dokumentationsskyldighet. Om socialnämnden anlitar en privat utförare för att tillhandahålla aktiviteter inom ramen för aktivitetskravet kommer socialnämnden att behöva få uppgifter från utföraren om den enskildes deltagande i aktiviteterna.³⁴

Uppehåll i aktiviteter

12 kap. 4 f § SoL

Socialnämnden får ge den som deltar i aktiviteter enligt 4 a eller 4 d § uppehåll i aktiviteterna i upp till fyra veckor per kalenderår.

³⁰ Se prop. 2025/26:207 s. 24–26.

³¹ Se prop. 2025/26:207 s. 26.

³² Prop. 2025/26:207 s. 94.

³³ Se prop. 2025/26:207 s. 45 och s. 94.

³⁴ Prop. 2025/26:207, s. 64.

Av propositionen framgår att det anses rimligt med viss möjlighet till uppehåll, men att ordningen inte ska liknas vid semesterlagens³⁵ rätt till sommarsemester, eftersom deltagande i aktivitet inte är likställt med anställning.³⁶

Det anges också i propositionen att uppehåll endast avser aktiviteterna men den enskilde är fortfarande skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande och ta ett arbete. Om en biståndsmottagare tackar nej till arbetsintervju eller erbjuden anställning, eller vägrar att söka arbete under den tid som uppehållet varar kan det därmed finnas skäl att sätta ned eller vägra försörjningsstöd.³⁷

Arbetslivsinriktad rehabilitering

12 kap. 4 g § SoL (Träder i kraft 1 januari 2027)

Om en enskild som får försörjningsstöd inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom får socialnämnden begära att han eller hon ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Socialnämnden ska ta hänsyn till den enskildes individuella förutsättningar i skälig utsträckning. Syftet med den arbetslivsinriktade rehabiliteringen ska vara att ge den enskilde förmåga att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Från och med den 1 januari 2027 får socialnämnden enligt 12 kap. 4 g § SoL begära att en enskild som får försörjningsstöd och som på grund av sjukdom inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande ska delta i arbetslivsinriktad rehabilitering. Med skälig utsträckning avses enligt förarbetena bland annat sjukdomstillstånd, psykisk ohälsa, skadligt bruk eller beroende samt olika former av funktionsnedsättning. Kravet bör exempelvis inte ställas på personer med omfattande svårigheter kopplade till psykisk ohälsa eller skadligt bruk eller beroende utan i sådana fall bör socialnämnden först erbjuda andra insatser.³⁸ Rehabiliteringen kan också avse insatser för att bryta passivitet och påbörja aktiviteter på en nivå som är förenlig med sjukdomstillståndet.³⁹

Vem ska tillhandahålla rehabilitering?

Den nya bestämmelsen i 12 kap. 4 g § SoL innebär inte någon skyldighet för socialnämnden att själv tillhandahålla arbetslivsinriktad rehabilitering eller att bygga upp rehabiliteringsverksamhet i egen regi. Socialnämnden kan inte

³⁵ Semesterlag (1977:480)

³⁶ Se prop. 2025/26:207 s. 45–46.

³⁷ Prop. 2025/26:207 s. 46.

³⁸ Prop. 2025/26:201 s. 106.

³⁹ Prop. 2025/26:201 s 106.

heller förmå andra aktörer att tillhandahålla insatser. Bestämmelsen innebär i stället att nämnden får möjlighet att ställa krav på deltagande när en arbetslivsinriktad rehabiliteringsinsats erbjuds den enskilde. Det påtalas också i förarbetena att om socialnämnden själv tillhandahåller rehabiliterande insatser ska dessa bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och planeras i dialog med den enskilde.⁴⁰

Arbetslivsinriktad rehabilitering ska hållas åtskild från praktik, annan kompetenshöjande verksamhet och aktiviteter enligt aktivitetskravet. Arbetslivsinriktad rehabilitering utgör inte heller en av de fyra aktivitetstyper som föreslås inom aktivitetskravet.⁴¹

Konsekvenser av att inte delta i aktiviteter

12 kap. 5 § SoL

Fortsatt försörjningsstöd ska nekas eller sättas ned om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i eller uteblir från

1. praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats enligt 4 §,
2. aktiviteter som har anvisats enligt 4 a eller 4 d §, eller
3. *arbetslivsinriktad rehabilitering enligt 4 g §. (Träder i kraft 1 januari 2027)*

Om det finns särskilda skäl får dock socialnämnden avstå från att neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd.

Den 1 juli utvidgades och skärptes tidigare bestämmelsen i 12 kap. 5 § SoL om möjlighet att neka eller sätta ned försörjningsstöd vid vägran att delta i praktik eller kompetenshöjande insatser.⁴² Den omfattar nu även aktiviteter enligt 12 kap 4 a eller 4 d § SoL, och det har tydliggjorts att socialnämnden *ska* neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd om förutsättningarna är uppfyllda.

Innan ett beslut enligt 12 kap. 5 § SoL fattas ska socialnämnden pröva om det finns godtagbara skäl, såsom sjukdom, vård av sjukt barn eller kallelser från andra myndigheter.⁴³ Socialnämndens bedömning av om försörjningsstöd ska nekas eller sättas ned bör ta sin utgångspunkt i vilken

⁴⁰ Se Prop. 2025/26:201 s. 53.

⁴¹ Se Prop. 2025/26:207 s. 51 och 53.

⁴² Se prop. 2025/26:207 s. 8, s. 48–49 och s.103.

⁴³ Se prop. 1996/97:124 s. 173, hänvisat i Prop. 2025/26:207 s. 48.

typ av misskötsamhet det handlar om och hur omfattande den har varit. Sanktionen bör sättas i relation till om det rör sig om enstaka eller upprepade händelser samt om misskötsamheten varit flagrant. Om skälen inte godtas ska nämnden i första hand överväga nedsättning och endast undantagsvis helt nekande av försörjningsstöd.⁴⁴ En ny regel har samtidigt införts som anger att nämnden får avstå från att neka eller sätta ned försörjningsstödet om det finns särskilda skäl.⁴⁵ I den prövningen ska särskild hänsyn tas till om barn finns i hushållet, även om det i propositionen understryks att enbart förekomst av barn inte är tillräckligt för att generellt avstå nedsättning.⁴⁶

Bestämmelsen omfattar från och med 1 januari 2027 även den som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering enligt 12 kap. 4 g § SoL.

Om eller när ett aktivitetskrav kan överklagas

Beslut om aktivitetskrav riktat mot en enskild – det vill säga beslutet att den enskilde ska delta i vissa aktiviteter som villkor för fortsatt försörjningsstöd – ställs i fråga om en insats enligt 12 kap. 1 § SoL.⁴⁷ Beslut om att neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd på grund av att den enskilde inte följer aktivitetskravet – det vill säga beslut enligt 12 kap. 5 § SoL – får också överklagas av den enskilde till allmän förvaltningsdomstol.⁴⁸

Någon särskild ny bestämmelse om överklagande för enskilda har inte införts med anledning av aktivitetskravet, eftersom befintliga regler om överklagande av beslut om försörjningsstöd ansågs omfatta dessa beslut.⁴⁹ Om en part får överklaga ett beslut ska han eller hon underrättas om hur det går till.⁵⁰ Enligt förvaltningslagens förarbeten ska sådan underrättelse lämnas även om det i ett enskilt fall framstår som osäkert om beslutet får överklagas av parten.⁵¹

Vad ska socialnämnden redovisa och rapportera till IVO?

Socialnämnden ska redovisa hur de arbetar med aktivitetskravet till IVO. Redovisningen ska särskilt omfatta

⁴⁴ Se prop. 2025/26:207 s. 48–49.

⁴⁵ Se 12 kap 5 § tredje stycket SoL.

⁴⁶ Se prop. 2025/26:207 s. 49 och s. 95.

⁴⁷ Se prop. 2025/26:207 s. 62–63.

⁴⁸ Se 12 kap. 5 § och 35 kap. 1 § 2 SoL samt prop. 2025/26:207 s. 62–63.

⁴⁹ Se 35 kap. 1 § SoL samt prop. 2025/26:207 s. 62–63.

⁵⁰ 33 § förvaltningslagen (2017:900).

⁵¹ Se prop. 2016/17:180 s. 207.

- hur nämnden arbetar med kravställande enligt 12 kap. 4 a och 4 d §§ SoL,
- hur nämnden arbetar med individuella planer enligt 12 kap. 4 e § SoL, och
- vilka aktiviteter det finns tillgång till enligt 12 kap. 6 a § SoL

Denna redovisning ska ske vartannat år samt vid varje väsentlig förändring av tillämpningen av aktivitetskravet.⁵²

Socialnämnden ska därutöver kvartalsvis rapportera till Inspektionen för vård och omsorg hur många personer som

- har anvisats aktiviteter enligt 12 kap. 4 a § (obligatoriskt aktivitetskrav),
- har anvisats aktiviteter enligt 12 kap. 4 d § (aktivitetskrav som ställs innan tre månader), samt
- har nekats eller fått nedsatt försörjningsstöd på grund av att de inte deltagit i aktiviteter enligt 12 kap. 4 a eller 4 d §.

IVO:s möjlighet att besluta om sanktionsavgift

Från och med 1 juli 2027 ska IVO besluta att en kommun ska betala en sanktionsavgift om kommunen har systematiska brister i tillämpningen av aktivitetskravet eller inte fullgör sina skyldigheter att redovisa och rapportera till IVO.⁵³ Innan IVO fattar beslut om sanktionsavgift ska kommunen ges skälig tid att åtgärda bristerna eller att fullgöra sina redovisnings- och rapporteringsskyldigheter.⁵⁴

Sanktionsavgiften ska fastställas till lägst 100 000 kronor och högst 10 000 000 kronor. När avgiftens storlek bestäms ska det särskilt beaktas hur många personer som har berörts av bristerna och hur allvarliga bristerna är i övrigt. Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl.⁵⁵

Om kommunen, efter att ett beslut om sanktionsavgift har fått laga kraft, fortfarande inte åtgärdar bristerna eller fullgör sina redovisnings- och rapporteringsskyldigheter, får IVO besluta om en ny sanktionsavgift.

IVO:s beslut om sanktionsavgift kan överklagas av kommunen till allmän förvaltningsdomstol.⁵⁶

⁵² 34 kap. 11 § SoL.

⁵³ 34 kap. 13 § SoL samt prop. 2025/26:207 s. 99.

⁵⁴ 34 kap. 13 § andra stycket SoL.

⁵⁵ 34 kap. 14 § SoL

⁵⁶ 35 kap. 2 § 1 st. sjätte punkten SoL (I den lydelse som träder ikraft 1 juli 2027)

Samordnad individuell plan

10 kap. 10 § SoL

Om den enskilde har fått avslag på en ansökan om samordning av rehabilitering enligt socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen, eller båda myndigheterna, delta i arbetet med att upprätta en individuell plan, om kommunen bedömer att det behövs

Kommunen ska enligt 10 kap. 8 § SoL upprätta en individuell plan tillsammans med regionen, om en enskild har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Från den 1 jan 2027 ska även Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen delta vid upprättande av individuell plan i vissa situationer. Om den enskilde har fått avslag på en ansökan om samordning av rehabilitering enligt 29 och 30 kap. socialförsäkringsbalken ska Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen, eller båda myndigheterna, delta i arbetet med att upprätta en individuell plan om kommunen bedömer att det behövs. Bestämmelsen tar sikte på situationer där den enskilde efter ett avslag ändå behöver fortsatt planering för att återfå arbetsförmåga eller på annat sätt ordna sin försörjning.⁵⁷

Förutsättningarna för att upprätta en individuell plan förändras inte. Kommunen och regionen ska fortsatt upprätta en sådan plan när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården, kommunen eller regionen bedömer att planen behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och den enskilde samtycker till planen. Det är fortfarande kommunen som ansvarar för att planen upprättas. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir skyldiga att delta endast när kommunen, i det enskilda fallet, bedömer att den ena eller båda myndigheterna behövs i planeringsarbetet.⁵⁸

Myndigheterna bör endast kallas till planeringen när de kan bidra till att kommunen får ett bättre underlag för att hjälpa den enskilde att närma sig arbetsmarknaden eller ordna sin försörjning. Försäkringskassan kan exempelvis bidra med information om vad som gäller i olika övergångssituationer samt råd och upplysningar utifrån sin tidigare prövning av ansökan om samordning av rehabilitering. Arbetsförmedlingens medverkan är särskilt viktig när den fortsatta planeringen innebär att den enskilde ska närma sig eller återgå till arbetsmarknaden.⁵⁹

⁵⁷ Se prop. 2025/26:201 s. 104.

⁵⁸ Se prop. 2025/26:201 s. 104.

⁵⁹ Se prop. 2025/26:201 s. 104-105.

Informationsöverföring mellan socialnämnden och Arbetsförmedlingen

För att Arbetsförmedlingen ska kunna ta hänsyn till aktivitetskravet i sin planering införs i 15 kap. 6 a § SoL en skyldighet för socialnämnden att informera Arbetsförmedlingen när aktivitetskrav ställs på en person som är anmäld som arbetssökande. Socialnämnden ska i sådant fall meddela att den enskilde har anvisats aktiviteter. På begäran ska nämnden dessutom lämna uppgifter om vilka aktiviteter det gäller och vad som har framkommit om den enskildes förmåga att delta i dem.⁶⁰

Förslaget kompletterar den befintliga bestämmelsen i 15 kap. 11 § SoL om socialnämndens rätt att ta del av uppgifter hos Arbetsförmedlingen. Syftet är att skapa ett ömsesidigt informationsutbyte utan att inskränka sekretesskyddet mer än nödvändigt.⁶¹ Från och med den 1 juli 2026 har också socialnämndens rätt att ta del av uppgifter hos arbetsförmedlingen utökats till att också gälla exempelvis

- beslut om anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program på deltid,
- samtliga uppgifter i en persons individuella handlingsplan,
- samtliga uppgifter i en persons aktivitetsrapport, och
- beslut om varning eller avstängning från rätt till ersättning enligt 6 kap. 2–4 §§ förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.⁶²

Arbetslöshetsersättning och andra individersättningar

För att undvika att aktivitetskravet hindrar rätt till arbetslöshetsersättning införs i 2 kap. 20 § lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ett uttryckligt klargörande att en sökande kan få arbetslöshetsersättning även om han eller hon deltar i aktiviteter enligt 12 kap. 4 a eller 4 d § SoL.⁶³ Propositionen framhåller att aktiviteterna ska vara utformade så att den enskilde är oförhindrad att ta arbete, står till arbetsmarknadens förfogande och kan sköta sitt arbetssökande i enlighet med a-kassans villkor.⁶⁴

⁶⁰ Se prop. 2025/26:207 s. 97–98.

⁶¹ Se prop. 2025/26:207 s. 52–55 och s. 63–64.

⁶² Se 12 kap. 5 § Förordning (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall på socialtjänstens område

⁶³ Se prop. 2025/26:207 s. 50–52 och s. 102.

⁶⁴ Se prop. 2025/26:207s. 21–22 och s. 50–52.

Motsvarande ska gälla även för ersättning enligt den tidigare arbetslöshetslagen (1997:238) genom en särskild övergångsbestämmelse.⁶⁵

När det gäller ersättning i arbetsmarknadspolitiska program görs ingen lagändring, men propositionen anger att deltagande i aktiviteter enligt aktivitetskravet inte ska leda till att en person skrivs ut ur program eller nekats individ ersättning.⁶⁶

Arbetsmiljö och försäkringsskydd

Genom ändringar i 12 kap. 6 § SoL och 1 kap. 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160) klargörs att den som deltar i praktik, annan kompetenshöjande verksamhet eller aktiviteter enligt 12 kap. 4 a eller 4 d § SoL inte ska anses som arbetstagare.⁶⁷ I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som motsvarar eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av vissa arbetsmiljöbestämmelser och bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring.⁶⁸

⁶⁵ Se prop. 2025/26:207 s.102.

⁶⁶ Se prop. 2025/26:207 s. 50–52.

⁶⁷ Se prop. 2025/26:207 s. 95–96.

⁶⁸ Se prop. 2025/26:207 s. 47–48 och s. 96–97.

Kravet på läkarintyg

Den 1 juli 2026 infördes krav på läkarintyg i 12 kap. 3 a och 5 a §§ SoL vid sjukdom i ärenden om försörjningsstöd. Kraven gäller dels när sjukdom åberopas som skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, dels när sjukdom åberopas som skäl för att inte delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, aktivitet eller – från 1 januari 2027 – arbetslivsinriktad rehabilitering.

Läkarintyg och kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande

12 kap. 3 a § SoL

Den som inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande enligt 3 § på grund av sjukdom ska styrka detta genom läkarintyg om sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd.

Om det finns särskilda skäl får socialnämnden begära att den enskilde lämnar in läkarintyg även vid en kortare sjukdomsperiod.

Socialnämnden får medge undantag från skyldigheten att lämna in läkarintyg om det är uppenbart obehövt att ett sådant lämnas in.

Enligt 12 kap. 3 § SoL gäller sedan tidigare att den som kan arbeta ska stå till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till försörjningsstöd. Om det finns godtagbara skäl, till exempel sjukdom, kan den enskilde ändå ha rätt till stöd trots att han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.⁶⁹ Med den nya 12 kap. 3 a § SoL tydliggörs vad som krävs när sjukdom åberopas som sådant godtagbart skäl.

⁶⁹ Se prop. 2015/16:136 s. 21–23.

Läkarintyg när sjukdom åberopas som skäl att inte delta i aktivitet, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet

12 kap. 5 a § SoL

Den som på grund av sjukdom avböjer att delta i eller uteblir från praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats enligt 4 §, aktiviteter som har anvisats enligt 4 a eller 4 d §, *eller arbetslivsinriktad rehabilitering (från och med 1 januari 2027)* enligt 4 g § ska styrka detta genom läkarintyg.

Den som uteblir är skyldig att lämna in läkarintyg om sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd. Om det finns särskilda skäl får socialnämnden begära att den enskilde lämnar in läkarintyg även vid en kortare sjukdomsperiod.

Socialnämnden får medge undantag från skyldigheten att lämna in läkarintyg om det är uppenbart obehövligt att ett sådant lämnas in.

I och med aktivitetskravet och ändringen av 12 kap. 5 § SoL ska socialnämnden neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i eller uteblir från aktivitet, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Den nya bestämmelsen i 12 kap. 5 a § SoL innebär att ett krav på att lämna in läkarintyg om den enskilde avböjer eller uteblir på grund av sjukdom.

Från och med den 1 januari 2027 gäller kravet på läkarintyg även när den enskilde avböjer eller uteblir från arbetslivsinriktad rehabilitering på grund av sjukdom.

Avböja respektive utebli

Lagens förarbeten skiljer mellan att avböja och att utebli. Den som avböjer att delta i praktik, kompetenshöjande verksamhet, aktivitet eller arbetslivsinriktad rehabilitering på grund av sjukdom styrka detta med läkarintyg utan något krav på att sjukdomsperioden har en viss varaktighet.⁷⁰ Den som uteblir från en pågående insats är skyldig att lämna in läkarintyg om sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd.⁷¹ På motsvarande sätt som i 12 kap. 3 a § SoL finns en möjlighet att begära intyg även vid kortare

⁷⁰ Se Prop. 2025/26 s. 50.

⁷¹ Prop. 2025/26:201 s. 102.

sjukdomsperioder om det finns särskilda skäl, samt att medge undantag om intyg är uppenbart obehövligt.

Gemensamma regler om läkarintyg

Oförändrad definition av "godtagbara skäl"

Införandet av krav på läkarintyg förändrar inte vad som bedöms vara godtagbara skäl enligt 12 kap. 3 § eller 12 kap. 5 § SoL. Kravet innebär i stället att den enskilde, när sjukdom åberopas, ska styrka uppgiften med ett läkarintyg i de situationer som anges i 12 kap. 3 a respektive 5 a §§ SoL.⁷²

När en enskild inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska detta styrkas genom läkarintyg om sjukdomsperioden överstiger sju dagar i följd. Vad som ska anses vara godtagbara skäl att inte stå till arbetsmarknadens förfogande bedöms dock även fortsättningsvis från fall till fall, och det kan exempelvis handla om sociala eller hälsomässiga hinder.⁷³

På motsvarande sätt ska den som på grund av sjukdom avböjer att delta i eller uteblir från anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, anvisade aktiviteter eller arbetslivsinriktad rehabilitering styrka detta genom läkarintyg. Läkarintygskravet innebär inte någon ändring av vad som anses vara godtagbara skäl enligt 12 kap. 5 § SoL.⁷⁴

Läkaren bedömer om läkarintyg ska utfärdas

Det införs inga nya bestämmelser som medför en skyldighet för hälso- och sjukvården att utfärda intyg. Sedan tidigare gäller att hälso- och sjukvården har en skyldighet att lämna intyg över genomförd vård.⁷⁵ Att en person efterfrågar läkarintyg till socialnämnden för att visa att förmågan är nedsatt på grund av sjukdom innebär dock inte att en läkare i varje situation ska utfärda ett intyg för sjukskrivning. Det är läkarens bedömning som avgör om personen av medicinska skäl behöver avstå från att stå till arbetsmarknadens förfogande, delta i praktik, annan kompetenshöjande verksamhet eller aktivitet.

För att kunna göra en bedömning av förmågans nedsättning behöver läkaren veta vilka aktiviteter patienten utför eller förväntas utföra. Personen behöver beskriva sin situation för läkaren och vilken praktik eller annan

⁷² Prop. 2025/26:201 s. 102.

⁷³ Se prop. 2025/26:201, s. 45 och 47–49 samt s. 102.

⁷⁴ Prop. 2025/26:201, s. 103.

⁷⁵ 10 kap. 3 § patientlagen (2014:821) och 3 kap. 16 § patientdatalagen (2008:355).

kompetenshöjande verksamhet, aktivitet eller rehabilitering som personen inte kan genomföra på grund av sin sjukdom.⁷⁶

Inga nya formkrav på läkarintyg

Några nya bestämmelser om läkarintygets utformning införs inte. Kravet i 12 kap 3 a och 5 a §§ SoL innebär att den enskilde ska styrka sjukdom med läkarintyg, medan befintliga regler om intyg i patientlagen och patientdatalagen fortsatt gäller. Den som är skyldig att föra patientjournal ska på patientens begäran utfärda intyg om vården, och intyget ska innehålla de uppgifter om undersökning, vård och behandling som behövs för det begärda ändamålet.⁷⁷

Vilka uppgifter som behövs i intyget får bedömas i det enskilda fallet. Intyget behöver ge socialnämnden underlag för att bedöma om hälsotillståndet innebär att den enskilde inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande eller, när det är aktuellt, inte kan delta i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet, aktivitet eller arbetslivsinriktad rehabilitering. Bedömningen ska göras med hänsyn till den enskildes situation och de aktuella aktiviteter eller insatser som sjukdomen hindrar personen från att genomföra.⁷⁸ Bestämmelser om nämndens utredningsansvar finns i 23 § förvaltningslagen (2017:900).

Ansvar för att beskriva sin situation och vilken praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, aktivitet eller rehabilitering som personen inte kan genomföra på grund av sin sjukdom kommer ligga på den enskilde. Det är socialnämndens ansvar att utifrån läkarintyget och andra uppgifter i ärendet bedöma om en enskild har godtagbara skäl att inte stå till arbetsmarknadens förfogande.⁷⁹

Socialstyrelsen har tagit fram en mall för läkarintyg med socialnämnden som mottagare. Det är avsett för personer som inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande, delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet eller aktivitet på grund av sjukdom.⁸⁰

Varför sju dagar?

Att gränsen satts vid sju dagar och inte tidigare motiveras i förarbetena av två skäl. Dels harmonisering med sjukförsäkringens regelverk, där läkarintyg krävs från dag åtta i en sjukperiod för rätt till sjukpenning (27

⁷⁶ Se prop. 2025/26:201 46-47.

⁷⁷ Se prop. 1984/85:189 s. 47, se även 10 kap. 3 § patientlagen och 3 kap. 16 § patientdatalagen

⁷⁸ Se prop. 2025/26:201 s. 102 och 103.

⁷⁹ Prop. 2025/26:201 s. 47.

⁸⁰ <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/bidragsreformen-forandringar-inom-ekonomiskt-bistand/att-anvanda-lakarintyg-inom-ekonomiskt-bistand/stod-for-att-anvanda-lakarintyget-till-socialnamnden/>

kap. 25 § socialförsäkringsbalken).⁸¹ Dels vill man undvika en ordning där hälso- och sjukvården belastas med många intyg för korta, ofta självläkande tillstånd, som förkylningar och liknande.⁸²

Särskilda skäl att kräva intyg tidigare

Formuleringen ”om det finns särskilda skäl” ger socialnämnden möjlighet att begära intyg även vid kortare sjukdomsperioder än sju dagar. Ett sådant skäl kan vara att den enskilde under upprepade korta perioder har uppgett sig vara förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom.⁸³

Undantag från intyg när det är ”uppenbart obehövligt”

Socialnämnden får medge undantag från skyldigheten att lämna in läkarintyg om det är uppenbart obehövligt att ett sådant lämnas in.⁸⁴ Som exempel på vad som kan anses vara uppenbart obehövligt anges i förarbetena att den enskilde är intagen på sjukhus för heldygnsvård.⁸⁵

⁸¹ Se Prop. 2025/26:201 s. 47–48.

⁸² Se prop. 2025/26:201. s. 47–48.

⁸³ Prop. 2025/26:201 s. 102.

⁸⁴ 12 kap. 5 a § tredje stycket SoL.

⁸⁵ Prop. 2025/26:201 s. 102.

